

► REVŠČINA, IZOBRAŽEVANJE IN OTROCI / Tina Rataj

► Revščina se tako v svetu, kot tudi pri nas čedalje bolj pogloblja in razraša. Njene posledice zaznamujejo človeka, še najbolj pa jih občutijo ranljive skupine ljudi, med katerimi so tudi otroci in na katere revščina ter socialna izključenost še posebno usodno vplivata. Otroci iz revnih družin so največkrat prikrajšani spodbud iz domačega okolja in psihične podpore staršev, kar se v nemalo primerih kaže kot manko tudi v nadaljnjem izobraževanju. Če se zavedamo vrednosti reka, ki pravi, da na mladih svet stoji, bi morali dejstvo, da revščina pomeni ogromen izziv za našo družbo, vzeti resno in še intenzivnejše vlagati v preventivne programe, ki bi takšnim otrokom ponudili boljšo perspektivo prihodnosti.

Revščina in socialna izključenost

Gospodarska kriza, ki se kaže v čedalje večji brezposelnosti, revščini in socialni izključenosti, je dosegla rekordno vrednost, zato je zmanjševanje revščine in socialne izključenosti eden pomembnih ciljev strategije »Evropa 2020«, ki jo je sprejela Evropska komisija. »Evropa 2020« je celovita strategija za izhod držav članic Evropske unije iz gospodarske krize.

O tem, kaj revščina pomeni, ima vsakdo svojo predstavo, najpogosteje pa se definira in tematizira predvsem glede na raven dohodkovne prikrajšanosti oziroma nezadostnosti temeljnih virov, ki so posamezniku potrebni za dostojno življenje v določenem družbenem okolju. Gre predvsem za pomanjkanje materialnih virov. Največkrat materialno pomanjkanje, ki traja dlje časa, pripelje do izključitve revnih ljudi iz družabnega dogajanja. Ljudje postanejo socialno, politično in kulturno marginalizirani. Pojem socialne izključenosti je torej širši od pojma revščine, saj predstavlja pomanjkanje tako na materialni kakor na nematerialni ravni.

Posledice revščine na otroke

Po raziskavah se lahko negativni učinki revščine pri otrocih kažejo že zelo zgodaj na kognitivnem in telesnem zdravju, v vedenjskem in emocionalnem odzivanju ter na izobraževalnem področju. Domače okolje je za nekatere otroke, živeče v družini z nizkim socialno ekonomskim statusom, manj spodbudno, saj starši zaradi preobremenjenosti z golo eksistenco ne zmorejo otroku zagotoviti dovolj igrarč, knjig, zvezkov itd. Otroci so deležni tudi manj pozornosti in kvalitetnega preživljanja skupnega prostega časa. Prav tako lahko revščina vpliva na družinsko stališče do izobraževanja. Ker mnogim revnim staršem znanje ne predstavlja velike vrednote, so njihova pričakovanja nižja. »V primerih, ko pa si starši želijo, da bi otrok dosegel s šolanjem boljše pogoje za kasnejše življenje, ne vedo

in ne znajo otroku pomagati pri učenju, ker so največkrat sami slabo izobraženi, ne znajo poiskati pomoči, ne zmorejo pa tudi plačevanja inštrukcij.« (Milena Košak Babuder). Vse to lahko vodi do otrokove šibke samopodobe, pomanjkanja samozavesti in motivacije, slabše razvitih jezikovnih in komunikacijskih sposobnosti ter skromnega predznanja, kar slabo vpliva na šolsko uspešnost in nadaljnje izobraževanje.

Izobraževanje kot izhod iz začaranega kroga

Pravica do izobraževanja je ena temeljnih pravic po Konvenciji ZN o otrokovih pravicah. V 28. členu konvencija obvezuje države, da priznajo otrokom pravico do izobrazbe z namenom, da bi bila na podlagi enakih možnosti, postopoma zagotovljena vsem otrokom. Države naj bi zagotovile obvezno in vsem otrokom brezplačno osnovno šolanje, spodbujale različne oblike srednjega šolanja, tudi splošno in poklicno šolanje, zagotavljale otrokom, če je potrebno, denarne pomoči ter sprejele ukrepe za zmanjševanje osipa (Poročilo 2002). Revščina se pogosto nadaljuje s prenosom iz generacije v generacijo, saj otroci v veliki meri absorbirajo vrednote, stališča in nemoč svojih staršev ter nemalokrat tudi vdanost v usodo. Tako v nadaljnjem življenju psihološko niso pripravljeni, da bi izkoristili spremenjene pogoje ali večje možnosti, do katerih lahko pride v njihovem življenju. Milena Košak Babuder iz Pedagoške fakultete Univerze v Ljubljani ugotavlja, da je »najustreznejša pot iz revščine za otroke, ki živijo v revščini, šolska uspešnost. Otroci pridobijo znanja, se poklicno usposobijo in imajo s tem tudi večje možnosti boljšega zaslužka in socialnega statusa.« Kot rečeno lahko izobrazba v veliki meri pripomore k prekinitvi ponavljajočih se vzorcev in s tem začaranega kroga revščine, zato je bistvenega pomena predvsem preventivno ukrepanje.

Preventivni programi kot alternativa pri zmanjševanju revščine

Ljudje se rodimo z različnimi potenciali. Do kolikšne mere bomo le-te uspeli razviti, pa je odvisno od več dejavnikov. En izmed njih je zagotovo spodbudno okolje, ki igra v otroštvu zelo pomembno vlogo. Otroci, ki so že zelo zgodaj slišani, videni in spodbujeni s strani svojih najbližjih, bolje sledijo svoji intuiciji, zaupajo vase, razvijajo svojo avtentičnost, se predajajo lastni viziji in se na sploh lažje soočajo z izzivi, s katerimi se srečujejo v življenju. V otrokovem življenju sta zelo pomembna domišljija in ustvarjalnost, ki ju je, kakor vse prirojene sposobnosti, mogoče razvijati ali dušiti. Za njun razvoj so pomembni dejavniki, kot so dednost, okolje in lastna aktivnost. Do sedaj opisano stanje otrok in njihova prikrajšanost kliče po še dodatnih in predvsem preventivnih programih pomoči in pestrejši ponudbi obšolskih dejavnosti, ki bi omogočile razvijanje njihovih potencialov in ostalih spretnosti, ki so potrebne za zdrav razvoj. Zelo veliko in pomembno vlogo imajo nevladne organizacije, ki s svojim neformalnim podajanjem znanja pripomorejo k razvoju tudi ostalih otrokovih veščin (socialnih, komunikacijskih), mu pomagajo, da se zazre sam vase in lažje najde svoj potencial, kar služi kot osnova za boljšo, učinkovitejšo in bolj samozavestno prejetje formalnega znanja.

Literatura:

- Dyer, W., Wayne. (2010): Vse, kar želite svojemu otroku. Založba Ganeš. Kranj.
- Gregorčič, M., Hanžek, M., (ur) (2001): Poročilo o človekovem razvoju Slovenija 2000-2001. Urad republike Slovenija za makroekonomske analize in razvoj. Ljubljana.
- Haralambos, M., Holborn, M., (1999): Sociologija: teme in pogledi. DZS. Ljubljana
- Košak Babuder, Milena (2010/2012). O revščini z mag. Mileno Košak Babuder. Dostopno 10.5.2013na: http://www.os8zirovnica.org/PNP/index.php?option=com_content&vi